

NAAR EEN POSITIEF VERHAAL OVER MIGRATIE EN ONTWIKKELING

1. EEN GEPOLARISEERD GESPREK

Het politieke- en maatschappelijke draagvlak voor migratie, noodhulp en ontwikkelingssamenwerking staat al jaren onder druk. Sommige politici en opiniemakers dragen hieraan bij door in te spelen op ‘angst voor de ander’ en door migranten en vluchtelingen weg te zetten als ‘gelukszoekers’.

Hierdoor is het publieke en politieke debat gepolariseerd geraakt. In de nieuwe SIRE-campagne over polarisatie wordt het migratie- en asielbeleid ook expliciet genoemd als een van de onderwerpen die mensen steeds verder uit elkaar drijft. Mensen met uitgesproken meningen voeren het woord. De grote meerderheid die niet de straat op gaat of online zijn ongenoegen ventileert, horen we nauwelijks. Ook migranten en vluchtelingen zelf krijgen nauwelijks het woord.

Op zoek naar een nieuw narratief

Tegen deze achtergrond organiseerde Cordaid in 2022 een zoektocht naar een nieuw narratief over migratie en ontwikkelingssamenwerking. We vroegen ons af hoe we het gesprek kunnen keren: hoe kunnen ontwikkelings- en migrantenorganisaties bijdragen aan het vergroten van draagvlak voor migratie en ontwikkelingssamenwerking? Hoe bereik je doelgroepen in 'het midden' en welk verhaal spreekt hen aan?

Een grote variëteit aan Nederlandse maatschappelijke organisaties werkte mee aan het formuleren van een constructief en verbindend narratief. In deze publicatie belichten we de kernpunten en resultaten. We besluiten met concrete inzichten en aanbevelingen voor ontwikkelings- en diasporaorganisaties, journalisten en politieke beïnvloeders.

Co-creatieproces

Het formuleren van nieuwe narratieven gebeurde via een co-creatieproces. Cordaid werkte hierin samen met [IOM](#), [KUNO](#), [het Nederlandse Gender Platform WO=MEN](#), [Partos](#), [PimpMyVillage](#), [Stichting Vluchteling](#) en [Wilde Ganzen](#). Telkens nam een andere organisatie het initiatief om een workshop te organiseren. Tussen april en november vonden vijf workshops plaats, die gemiddeld 20 – grotendeels wisselende – deelnemers trok. Bij alle bijeenkomsten waren vertegenwoordigers van migranten- en diasporaorganisaties aanwezig. Elke workshop had een ander accent. Tijdens de eerste bijeenkomsten was er bijvoorbeeld aandacht voor de rol van migrantenorganisaties en het effect van de beeldvorming van Afrika

“Het debat en evenement zijn een verandering op zich. Ik denk dat het de weg zal vrijmaken naar toekomstige open discussies.”

Deelnemer aan het co-creatietraject

op de diaspora. De gesprekken gaven richting aan de vervolgbijeenkomst. Daarin gingen deelnemers concreet aan de slag met het kiezen van teksten en beelden die een groter publiek in het zogenaamde ‘stille midden’ zouden kunnen aanspreken. Dat vroeg soms ‘out of the box’ denken, omdat het om communicatie ging die medewerkers niet altijd persoonlijk aansprak.

In de laatste fase testte campagne- en onderzoeksbureau Meute een aantal van deze teksten en beelden onder ‘het stille midden’ in Nederland. Het traject werd op 13 december 2022 afgerond met een publieksconferentie in Den Haag, waarin de opgedane inzichten werden besproken met vertegenwoordigers van de diaspora, journalisten en politieke insiders.

HET TRAJECT IN VOGELVLUCHT

- Het traject startte eind 2021 met een baseline survey en een webinar in samenwerking met KUNO;
- Tussen maart en november 2022 organiseerden Cordaid en partners 5 interactieve workshops met wisselende deelnemers;
- Vijf organisaties (Wilde Ganzen, WO=MEN, IOM, Partos en Stichting Vluchteling) traden op als gastheer voor deze sessies;
- Circa 80 mensen van 20 ontwikkelings- en diasporaorganisaties deden mee;
- In een co-creatieproces formuleerden ze nieuwe narratieven over migratie en ontwikkeling;
- Meute testte 6 verhalen en 4 beelden onder het ‘stille midden’ in Nederland;
- Betrokkenen gingen tijdens de slotconferentie op 13 december 2022 in gesprek met journalisten, politieke beïnvloeders en de diaspora.

2. HET ‘STILLE MIDDEN’

Het traject draaide deels om het bereiken van ‘het stille midden’. Daarmee bedoelen we mensen in Nederland die niet uitgesproken positief of negatief tegenover migratie staan. Soms omdat ze zich herkennen in de argumenten van zowel de voor- en tegenstanders. Soms omdat ze niet met het onderwerp bezig zijn. Het stille midden is weinig zichtbaar en spreekt zich minder snel uit. Maar uit onderzoek weten we dat zij numeriek de grootste groep vormen – tussen de voor- en tegenstanders op de polen. Het stille midden is bovendien een zeer diverse groep. We vinden haar in de achterban van middenpartijen als het CDA en de VVD, maar ook onder de aanhang van GroenLinks en de PVV (zie figuur 1).

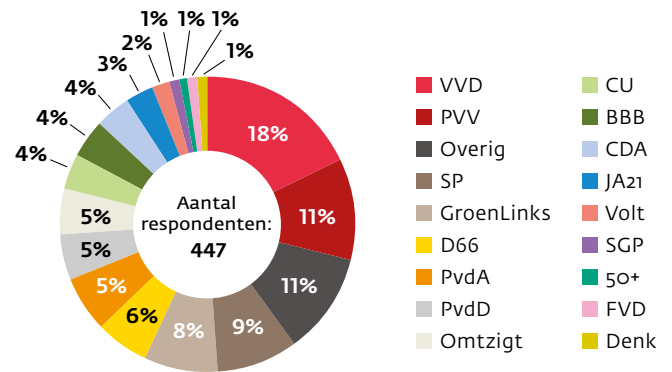
Wat beweegt het stille midden?

Om meer inzicht te krijgen in de drijfveren het stille midden verdiepten we ons in de [Moral Foundations Theory](#) van de Amerikaanse psycholoog Jonathan Haidt. Deze theorie beschrijft zes pijlers die samen ons morele kompas vormen: zorg, eerlijkheid, loyaliteit, autoriteit, vrijheid en puurheid (zie figuur 2). Een mens hecht niet aan al deze pijlers evenveel waarde: ieders morele ‘equalizer’ staat als het ware op een andere manier afgesteld. In die afstelling zijn echter wel patronen te herkennen. Zo laat onderzoek zien dat mensen die zich identificeren als ‘progressief’ meestal veel waarde hechten aan ‘zorg’, ‘eerlijkheid’ en ‘vrijheid’. Meer conservatief ingestelde mensen vinden deze waarden ook belangrijk, maar zij laten daarnaast ook ‘loyaliteit’, ‘autoriteit’ en ‘puurheid’ meespelen.

De morele pijlers van humanitaire- en ontwikkelingsorganisaties

Progressief-liberale humanitaire- en ontwikkelingsorganisaties herkennen zich volgens deze theorie [sterk in de morele pijlers ‘zorg’ en ‘eerlijkheid’](#). Dat betekent dat ze migratie en ontwikkelingssamenwerking vooral bezien door de bril van sociale rechtvaardigheid en onze plicht om de zwakkeren te

FIGUUR 1

helpen. Deze morele drijfveren komen ook veelvuldig tot uiting in hun communicatiecampagnes.

Wanneer organisaties echter andere groepen in de samenleving willen bereiken – bijvoorbeeld in het stille midden – dan zullen ook de andere morele pijlers moeten aanspreken. Zo hechten iets conservatiever ingestelde mensen gemiddeld meer aan loyaliteit en respect voor autoriteit. Dit betekent dat zij migratie en ontwikkelingssamenwerking ook zien door een bril van identiteit, trots, nationale veiligheid en het respecteren van regels. Deze theoretische inzichten vormden, naast de uitwisseling en discussies, een leidraad bij het formuleren van nieuwe narratieven en het vormgeven van het onderzoek waarin deze werden getest.

“Als ze vluchten voor gevaar voor hun leven, dan is het oké en begrijpelijk. Niet wanneer ze alleen komen omdat het hier beter is qua financiën.”

Respondent uit onderzoek ‘Het beweegbare midden’
- Meute, 2022

FIGUUR 2: ZES FUNDAMENTELE MORELE INTUÏTIES

	ZORG / SCHADE	EERLIJKHEID / VALS SPELEN	LOYALITEIT / VERRAAD	AUTORITEIT / OMVERWERPING	HEILIGHEID / ONTHEILIGING	BEVRIJDING / ONDERDRUKKING
AANPASSENDE VERMOGEN	Kinderen beschermen en verzorgen	Profiteer van een tweezijdig partnerschap	Hechte coalities vormen	Nuttige relaties vormen binnen hiërarchieën	Beperkende factoren vermijden	Dominante individuen in de groep ‘in toom’ houden
OORSPRONKELIJKE PRIKKELS	Door een kind geuite nood of behoefte	Bedrog, samenwerking en misleiding	Dreiging van uitdaging voor de groep	Tekenen van dominantie en onderwerping	Afvalproducten, zieke mensen	Pesten en beperken van anderen
KERN EMOTIES	Mededogen	Woede, dankbaarheid, schuldgevoel	Groepstrots woede tegen verraders	Respect, angst	Walging	Woede over onderdrukking
RELEVANTE DEUGDEN	Zorgzaamheid, vriendelijkheid	Eerlijkheid, rechtvaardigheid, betrouwbaarheid	Loyaliteit, patriottisme, zelfopoffering	Gehoorzaamheid, eerbied	Matigheid, kuisheid, vroomheid, reinheid	Vrijheid en zelfbeschikking, bescherming van slachtoffers

Bron: Johnathan Haidt, The Righteous Mind

3. WAT SLAAT AAN BIJ 'HET MIDDEN'? EEN ONDERZOEK

Een belangrijk onderdeel van het traject was het testen van diverse verhalen onder het 'stille midden'. Voor een uitgebreide beschrijving van het onderzoek verwijzen we naar de publicatie: [Narratieven voor het 'stille midden': een onderzoek.](#)

De uitvoering

In oktober 2022 legde campagne- en onderzoeksbureau Meute in opdracht van Cordaid diverse verhalen over migratie en ontwikkeling voor aan 447 Nederlanders die behoorden tot 'het stille midden'. Ze waren geselecteerd uit een groep van ruim 1.200 respondenten die twee basisvragen had beantwoord over

'vluchtelingen' en 'ontwikkelingssamenwerking'. Een deel van de respondenten gaf aan dat ze een uitgesproken positief of negatief gevoel hadden bij deze onderwerpen. De rest zat daar tussenin. Deze 'middengroep' van 447 deelnemers stroomde door naar de volgende fase van het onderzoek.

De 'middengroep' kreeg zes korte teksten te lezen die tijdens de co-creatiesessies waren geformuleerd. Bij elk van de teksten gaven ze aan welk gevoel dit hen gaf (positief of negatief) en hoe belangrijk ze dit vonden. Daarnaast zagen ze vier afbeeldingen waarop ze open konden reageren.

AANSPREKENDE VERHALEN

1. 'Vitale gemeenschappen'

In een gezonde samenleving draagt iedereen zijn steentje bij. Mensen met een migratieachtergrond doen dat in allerlei vormen. Met hun talenten, vaardigheden en ideeën. Ze openen bedrijven, werken op universiteiten, winkels en in ziekenhuizen, en doen vrijwilligerswerk in wijken en buurten. Velen zetten zich ook in voor familie, vrienden en ondernemers in hun land van herkomst. Zo helpen ze om gemeenschappen hier en elders in de wereld vitaal te houden.

2. 'Ontwikkelingssamenwerking'

Iedereen moet in zijn eigen land het perspectief krijgen om een menswaardig bestaan op te bouwen voor zichzelf en zijn of haar familie. Ontwikkelingssamenwerking draagt daaraan bij. In de armste landen geeft het mensen een steun

in de rug om armoede en uitsluiting aan te pakken, en de toegang tot onderwijs, werk, voedsel en gezondheidszorg te verbeteren. Ontwikkelingssamenwerking kan echter migratie niet voorkomen. Mensen vluchten vaak om verschillende redenen, oorlog, natuurrampen en armoede.

3. 'Positieve bijdrage aan onze welvaart'

Mensen met een migratieachtergrond leveren een positieve bijdrage aan onze welvaart. Onderzoek toont aan dat migratie de afgelopen decennia heeft gezorgd voor een stijging van het bbp en een daling van de werkloosheid – zonder dat dit de lonen in ons land onder druk zette. Als consument creëren migranten nieuwe vraag naar producten en diensten, waar de economie van profiteert.

MINST AANSPREKENDE VERHAAL

'Economische ontwikkeling'

We hebben mensen met een migratieachtergrond nodig om onze economie gezond te houden. Gerichte migratie kan helpen om knelpunten aan te pakken in de zorg, de bouw, de maakindustrie, de landbouw en andere sectoren. Met hun kennis, ervaring en geld dragen migranten op hun beurt weer bij aan de economische ontwikkeling van de landen waar ze vandaan komen. Zo gaat iedereen erop vooruit.

AANSPREKENDE BEELDEN

Foto Caritas België

Conclusie

Deelnemers reageerden het positiefst op verhalen en beelden die laten zien dat migratie onze samenleving iets oplevert. Ook het narratief over de positieve effecten van ontwikkelings-samenwerking werd goed ontvangen. Een nuancering is daarbij op zijn plaats: geen van de teksten veroorzaakte een grote ommezwaai, het ging eerder om een beperkte verschuiving in het sentiment. Maar ook kleine verschuivingen kunnen een verschil maken. Het onderzoek suggereert bovendien dat de exacte formulering ertoe doet: de boodschap dat we ‘migratie nodig hebben voor onze economie’ (bouwsteen ‘economische ontwikkeling’) sloeg minder aan. Mogelijk roept het idee dat migratie ‘moet’ weerstand op.

Voer voor discussie

De uitkomsten riepen de nodige discussie op tijdens de laatste co-creatiesessies. Dat gebeurde bijvoorbeeld rond de foto ‘haring happen’ – die goed werd gewaardeerd door respondenten uit de middengroep. Een aantal deelnemers aan een van de co-creatiesessies voelde zich echter niet senang bij deze foto.

Het is echter niet het doel van het onderzoek om voor te schrijven welke beelden of teksten organisaties zouden moeten gebruiken. Het aanpassen van de communicatie is geen must, maar een keuze die elke organisatie voor zichzelf moet maken. Wie echter de wens heeft om doelgroepen in het midden beter te bereiken, kan zich door de uitkomsten van het onderzoek laten inspireren. Deze organisaties kunnen de geteste verhalen en beelden gebruiken als bouwstenen om te werken aan campagnemateriaal, lobbyactiviteiten, opiniestukken of andere communicatie-uitingen.

4. IN GESPREK MET JOURNALISTEN, MIGRANTEN-ORGANISATIES EN POLITIEKE INSIDERS

Op 13 december 2022 vond in Den Haag de slotconferentie plaats van het traject ‘Migratie en Ontwikkeling’. Een belangrijk deel van de middag was ingeruimd voor gesprekken met vertegenwoordigers van de media, migrantenorganisaties en het politieke domein. We belichten hieronder de kernpunten uit deze uitwisselingen.

De rol van de media

In gesprek met Auke van Eijdsen, politiek journalist van Trouw, en Elian Yahye, freelance journalist voor onder andere Nederlands Dagblad, De Correspondent en Vice Versa

Het ‘stille midden’ wordt weinig gehoord in de berichtgeving over migratie en de journalisten erkennen dat de media daar een rol in spelen: het is gemakkelijker om het conflict op te zoeken en ‘over de flanken te gaan’. Voor reflectie op journalistieke keuzes is weinig ruimte en capaciteit in de dagelijkse hectiek; soms is het moeilijk om met de berichtgeving niet van crisis naar crisis te gaan.

Positieve verhalen over migratie zouden meer ruimte mogen krijgen – maar de journalisten waarschuwen voor het brengen van stereotype verhalen van ‘de succesvolle migrant’, zoals de burgemeester van Rotterdam. Dat schetst een onrealistisch beeld van mensen met een migratieachtergrond in onze samenleving.

Context is belangrijker dan taal

De journalisten reflecteerden ook op het belang van taal. Veel discussie is er bijvoorbeeld over het gebruik van water-metaforen als ‘instroom’ en ‘golf’. Taal geeft een bepaalde lading mee. Maar belangrijker dan de woordkeuze is volgens de journalisten de context van het verhaal. De oorzaken van problemen – bijvoorbeeld het tekort aan huizen, overlast door asielzoekers of de chaos in Ter Apel – ligt bijna altijd bij beleid en politieke besluitvorming. Dat moet je belichten.

Een aandachtspunt, ten slotte, is de diversiteit op journalistieke redacties. Wil je verhalen over migratie goed vertellen, dan moet je ingangen hebben bij diverse groepen in de samenleving. Binnen die groepen is er niet altijd voldoende vertrouwen om met de pers te praten. Meer diversiteit binnen redacties kan helpen om drempels te verlagen en meer gevarieerde verhalen te brengen.

“Het is gemakkelijk om een artikel te schrijven dat over de flanken gaat. Dat is een valkuil voor de journalistiek. De grootste groep is het stille midden. Maar een artikel over de andere groepen maken is gemakkelijker.”

Auke van Eijdsen, politiek journalist bij Trouw

DE ROL VAN MIGRANTEN EN MIGRANTENORGANISATIES

In gesprek met Niloufar Rahim, huisarts en bestuurslid van de Afgaans-Nederlandse stichting Keihan, en Babah Tarawally, schrijver en columnist

Nederland kent veel diaspora-organisaties en deskundigen met een migratieachtergrond. Zij zouden een belangrijke samenwerkingspartner kunnen zijn van instituties die werken in hun herkomstlanden, bijvoorbeeld ontwikkelingsorganisaties of het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Mensen met een migratieachtergrond kunnen bruggen slaan, ze kennen de gevoeligheden en ze weten met wie ze in zee moeten gaan.

Toch ervaren de sprekers dat mensen met een migratieachtergrond vaak niet bij het beleid worden betrokken. Ze worden nogal eens als ‘lastig’ ervaren. Dit spanningsveld is niet nieuw. De sprekers zien echter veelbelovende kansen in de samenwerking met de jongere generatie, die veelal hooggeschoold is en specifieke expertise heeft.

Niet één blok

Samenwerken met migrantenorganisaties roept echter ook vragen op over hun legitimiteit: ze vertegenwoordigen niet automatisch een hele groep. Belangrijker nog: er bestaat niet zoiets als één blok van mensen met een migratieachtergrond dat hetzelfde denkt. Dit bleek bijvoorbeeld uit ervaringen in Vlaanderen, waar jonge migranten reflecteerden op communicatieframes: de meningen liepen sterk uiteen.

Migranten zouden zich ook zelf kunnen inzetten om meer naar voren te treden. Niet als ‘topvluchteling’ maar als mens die deel uitmaakt van deze samenleving. Ook kunnen mensen met een migratieachtergrond zich inzetten om nieuwkomers wegwijs te maken. [New Dutch Connections](#) doet dat bijvoorbeeld door migranten te linken aan het bedrijfsleven. In gesprek gaan met anderen is daarbij de kern: veel mensen in Nederland hebben nog nooit een vluchteling gesproken, terwijl we weten dat ontmoeting echt werkt om dichter bij elkaar te komen.

“Als migrant kan ik bruggen slaan. Ik ken daar de gevoeligheden, ik weet met wie je wel of niet in zee moet gaan.”

Babah Tarawally, schrijver en columnist

DE ROL VAN DE POLITIEK

In gesprek met Trineke Palm, directeur Wetenschappelijk Instituut ChristenUnie en Rick van der Woud, directeur van Mensen met een Missie en actief binnen het CDA

De huidige discussie in Den Haag heeft volgens de vertegenwoordigers van de twee Christelijke middenpartijen zijn wortels in de komst naar Nederland van een groot aantal Syrische vluchtelingen in 2015. Barmhartigheid en solidariteit werden in die periode verbonden met angst voor het vreemde. Die strijd tussen barmhartigheid en veiligheid wordt in de Tweede Kamer beslecht door een selecte groep Kamerleden. De middenpartijen als geheel zitten echter veel meer op de lijn van barmhartigheid. Er is sprake van een kloof tussen de leden van de partij en de politieke vertegenwoordigers in Den Haag.

De sprekers noemen het daarom belangrijk om op zoek te gaan naar een narratief dat de verschillende flanken en de posities in de partijen met elkaar verbindt. Dat narratief zou – behalve over zorgzaamheid en rechtvaardigheid – ook moeten gaan over loyaliteit en autoriteit: het verhaal dat je een gemeenschap bent waar iedereen aan bij kan dragen, resoneert bij meerdere partijen.

Voor de politieke insiders is het echter niet altijd eenvoudig om dit soort inzichten te laten landen bij politici. Politici zitten in een bubbel en rollen door. Het is een voortdurende uitdaging om tijd en ruimte te creëren.

‘Onfrisse’ koppelingen

Zowel voor het CDA als de ChristenUnie is migratie een belangrijk thema – niet in het minst omdat het gekoppeld is aan andere thema’s, zoals woningtekort en landbouw. Daarbij worden soms ‘onfrisse’ koppelingen met migratie gemaakt. Het is belangrijk om daar tegenwicht aan te bieden, via gesprekken met invloedrijke stemmen in Den Haag en op lokaal niveau. Aandacht voor emoties is daarbij belangrijk. Bij negatieve emoties als angst is het belangrijk om te kijken wat er onder ligt. Narratieven over migratie zouden die onderliggende laag moeten aanboren en over méér moeten gaan dan migratie alleen.

“Welke emoties roep je op met je verhalen? Bij angst: is dat angst voor de migrant? Of is het angst dat er iets wordt weggenomen? Narratieven moeten daar meer mee doen in plaats van puur en alleen te focussen op migratie”

Trineke Palm, directeur wetenschappelijk instituut ChristenUnie

5. INZICHTEN EN AANBEVELINGEN

De workshops, het onderzoek en de slotconferentie leverden vele inzichten en aanbevelingen op. We vatten ze hieronder samen, deels toegespitst op verschillende doelgroepen.

Aanbevelingen voor iedereen

- **“Mensen met een migratieachtergrond dragen bij aan samenlevingen hier en daar”.** Dit narratief resoneert bij veel groepen in de samenleving. Verspreid het en herhaal het zo veel en zo vaak mogelijk.
- De houding tegenover migratie staat niet op zichzelf, maar is **gekoppeld aan zorgen over bijvoorbeeld huisvesting en de arbeidsmarkt**. Luister daarnaar en adresseer de zorgen daarover.
- Zorg dat je er geen ruimte is voor stereotypen van de ‘goede’ vluchteling versus de ‘ongewenste’ migrant. **Speel groepen niet tegen elkaar uit**.
- Vermijd waar mogelijk het woord ‘migrant’. Migreren is geen identiteit. Benadruk in plaats daarvan het mens-zijn, zoals in ‘mensen op de vlucht’ of ‘mensen met een migratieachtergrond’. Of spreek, wanneer het kan, gewoon over burens, vrienden en collega’s.

Aanbevelingen voor ngo’s

- **Verdiep je in de mensen die je wilt bereiken** – in het bijzonder mensen in het ‘stille midden’. Welke waarden en morele drijfveren zijn belangrijk voor hen? Wat speelt er in hun leven? En wat betekent dat voor de boodschap die jij afgeeft? Wellicht moet je anders communiceren dan je gewend was.
- **Vraag mensen met een migratieachtergrond wat ze vinden van jouw communicatie**. Waar voelen ze zich goed bij en wat zouden ze zelf communiceren? En geef hun vooral zelf het woord.
- **Maak diaspora-organisaties een gelijkwaardige bondgenoot**. Zet geschoolde experts in je landenteams en zet mensen met een migratieachtergrond in de lead. Financier hen. Velen willen iets bijdragen aan hun land van herkomst.
- **Zoek contact en samenwerking met gemeenten en (lokale) politici**. Zorg dat zij zich beter kunnen identificeren met het migratieverhaal. Zet samen een positieve campagne op.
- **Organiseer ontmoetingen** tussen migranten en andere Nederlanders. Bijvoorbeeld via community sponsorship programma’s, zoals in Canada. Benader lokale kranten voor positieve resultaten uit zulke ontmoetingen.
- **Deel verhalen van vrijwilligers** in Nederland die migranten en vluchtelingen ondersteunen. Benadruk de medemenselijkheid in het onderlinge contact.

Aanbevelingen voor diaspora-organisaties

- Zoek **samenwerking met ontwikkelingsorganisaties en overheden**. Werk aan constructieve partnerschappen en zet je expertise in voor projecten en programma’s in landen van herkomst.
- Initieer **ontmoetingen met andere Nederlanders** en/of werk samen met organisaties die deze ontmoetingen faciliteren, zoals New Dutch Connections. Denk aan specifieke activiteiten, zoals het opzetten van koffie-ochtenden of buddy-contacten of richt je op specifieke doelgroepen, zoals

jongeren en vrouwen. Contact en verbinding zijn belangrijke ingrediënten voor wederzijds begrip, het vergroten van zelfvertrouwen en het wegnemen van vooroordelen.

- Benader **lokale media** om positieve resultaten uit bovengenoemde ontmoetingen bij een breder publiek onder de aandacht te brengen. Investeer in relaties met lokale journalisten.
- **Deel je persoonlijke verhaal**. Laat zien hoe je deel uitmaakt van de samenleving en/of hoe je bijdraagt aan de samenleving in je land van herkomst.
- Zet tegelijkertijd een stap verder en **werp je op als woordvoerder van migratie en ontwikkeling**. Meng je in de besluitvorming over politiek en beleid.
- **Investeer in relaties met lokale bedrijven**. Help ondernemers en migranten die werk of een stageplek zoeken om met elkaar in contact te komen.

Aanbevelingen voor journalisten

- **Geef ruimte aan de – minder uitgesproken – stemmen in het midden**. Eenzijdige aandacht voor de flanken kan polarisatie voeden en het beeld versterken dat migratie louter een probleem is.
- **Geef mensen met een migratieachtergrond een plek in je verhalen**. Bouw aan netwerken en vertrouwensbanden. Journalisten met een migratieachtergrond kunnen daarbij helpen.
- **Geef initiatieven van burgers en bedrijven** een podium – zoals die van vrijwilligers of ondernemers die zich inzetten voor migratie en ontwikkeling.
- Wees **voorzichtig met het promoten van succesverhalen** van uitermate geslaagde migranten. Dat roept onrealistische verwachtingen op.
- **Vermijd watermetaforen**, zoals een ‘golf’ of ‘stroom’ vluchtelingen die ons land ‘overspoelt’. Dat roept een dreigend beeld op van een ramp die op ons afkomt. Spreek liever over ‘de komst van vluchtelingen’.
- **Normaliseer migratie**. Zorg voor representatie van mensen met een migratieachtergrond in je berichten. Breng hen in beeld in andere rollen dan die van ‘migrant’, bijvoorbeeld als werkgever, deskundige of ouder.

Aanbevelingen voor politici en politieke insiders

- **Spreek je uit over migratie met een verbindend verhaal** over barmhartigheid, solidariteit en loyaliteit. Biedt tegenwicht aan het heersende dominante narratief van angst voor vreemdelingen.
- **Maak diaspora-organisaties tot bondgenoot**. Zet ze in je beleidsvoorstel, geef ze een plek aan de beleidstafels. Zorg dat de wensen en behoeften van migranten in je partijprogramma staan en ontwikkel deze samen met hen.
- **Kijk wie de discussie voedt en naar wie wordt geluisterd**. Probeer invloedrijke stemmen te bereiken. Niet alleen in Den Haag, maar ook lokaal.
- **Benadruk het belang van een goede, humane en snelle opvang**. Pas wanneer migranten goed zijn gevestigd en geïntegreerd, kunnen zij iets betekenen voor anderen – zowel hier als in hun land van herkomst. Zet daarop in.

6. TOT SLOT

Dit document is geen eindpunt maar een fase in een traject. De verwachting is dat het thema migratie en ontwikkeling een heet hangijzer zal blijven in politiek Den Haag en in de samenleving. Ook polarisatie heeft prominent de aandacht – zoals bijvoorbeeld blijkt uit de recente campagne van SIRE. Het blijft belangrijk om het midden én mensen met een migratieachtergrond een prominente plek te geven in het gesprek over dit thema. Deze publicatie hoopt daaraan bij te dragen.

Deze publicatie is geproduceerd door media expert Mirjam Vossen van OnMigration. Voor meer informatie over OnMigration, bezoek de website: [Home - OnMigration](#)

CONTACT

Paul van den Berg

Politiek adviseur

paul.van.den.berg@cordaid.org

Sabina Atzei

Thematic Expert,
Peacebuilding, Inclusive
Governance & Participation
sabina.atzei@cordaid.org.

Cordaid

Grote Marktstraat 45
2511 BH Den Haag
+31(0)70-31 36 300
www.cordaid.org

**CARE.
ACT.
SHARE.
LIKE CORDAID.**